

Vyhlásenie

Vyhlásenie 04/2022 o koncepčných možnostiach digitálneho eura z hľadiska ochrany súkromia a údajov

Prijaté 10. októbra 2022

Európsky výbor pre ochranu údajov (EDPB) prijal toto vyhlásenie:

V júli 2021 sa Európska centrálna banka (ECB) rozhodla spustiť 24-mesačnú výskumnú fázu možného digitálneho eura s cieľom zaviesť digitálne euro, ak sa schváli, a to dva alebo tri roky po tomto dátume¹.

Vzhľadom na možné vysoké riziká pre základné práva a slobody, ktoré by zavedenie takéhoto projektu mohlo znamenať pre európskych občanov, EDPB vydal list², v ktorom pripomenul zásadu špecificky navrhutej a štandardnej ochrany súkromia a údajov a ponúkol počas výskumnej fázy svoje poradenstvo v tejto veci. Po pozitívnej reakcii ECB začal EDPB stretnutia odborníkov so zodpovednou osobou (DPO) a s operačným tímom pre digitálne euro, ktoré boli veľmi užitočné pre lepšie pochopenie projektu. Tieto výmeny umožnili EDPB pravidelne poskytovať operačnému tímu ECB spätnú väzbu, pokiaľ ide o politické dôsledky projektu z hľadiska ochrany súkromia a údajov.

Vo februári 2022 Európska komisia (ďalej len „Komisia“) oznámila svoj zámer predložiť návrh legislatívneho nástroja EÚ na podporu zavedenia digitálneho eura do právnych predpisov EÚ v roku 2023³. Euroskupina uskutočnila v rokoch 2021 a 2022 niekoľko tematických diskusií s cieľom nadviazať na hlavné politické aspekty projektu vrátane aspektov ochrany súkromia a údajov.

Keďže Rada guvernérov Európskej centrálnej banky nedávno podnikla kroky v rámci prvej podskupiny koncepčných možností výskumnej fázy, najmä pokiaľ ide o online/offline dostupnosť digitálneho eura, úroveň ochrany údajov a mechanizmy prenosu, EDPB chce písomne pripomenúť poskytnuté usmernenia a stanovisko vyjadrené v minulom roku.

¹ Pozri ďalšie [najčastejšie otázky týkajúce sa digitálneho eura \(europa.eu\)](https://edpb.europa.eu/system/files/2021-07/edpb_letter_out_2021_0111-digitaleuro-toecb_en_1.pdf), otázka č. 8.

² https://edpb.europa.eu/system/files/2021-07/edpb_letter_out_2021_0111-digitaleuro-toecb_en_1.pdf.

³ Správa o stave Únie: vyhlásenie o zámere Európskej komisie https://state-of-the-union.ec.europa.eu/system/files/2022-09/SOTEU_2022_Letter_of_Intent_SK_0.pdf.

Špecificky navrhnutá a štandardná ochrana súkromia a údajov

EDPB na úvod pripomína¹, že veľmi vysoký štandard ochrany súkromia a údajov v súlade s očakávaniami verejnosti vyjadrenými občanmi má zásadný význam pre zabezpečenie dôvery Európanov v budúce digitálne euro, čo predstavuje kľúčový faktor úspechu projektu. V porovnaní s fyzickou hotovosťou a jej vlastnosťami priaznivými pre súkromie a slobody je isté, že výraznou hodnotou digitálneho eura v už aj tak vysoko konkurenčnom a efektívnom platobnom prostredí by bola vysoká úroveň súkromia, ktorú má poskytovať verejný sektor v rámci svojej úlohy, pričom by bola rozhodujúcim spúšťačom pri jeho prijímaní občanmi EÚ. Z tohto dôvodu by koncepcia digitálneho eura mala byť čo najpodobnejšia fyzickej hotovosti.

EDPB odporúča, aby sa vo výskumnej fáze v záujme splnenia zásad špecificky navrhnutej a štandardnej ochrany súkromia a údajov v súlade s uplatniteľnými ustanoveniami o ochrane súkromia a údajov skúmali rôzne technologické riešenia, ktoré sú už dostupné alebo inak rozšíriteľné v primeranom časovom rámci, s cieľom umožniť porovnanie medzi rôznymi koncepčnými možnosťami so zreteľom na súkromie a ochranu údajov. V tejto súvislosti by koncepčné možnosti prijaté ECB mali byť založené na zdokumentovanom posúdení vplyvu všetkých príslušných rizík, pričom by sa aj tak mali uprednostniť inovatívne technológie na zvyšovanie súkromia (ako sú elektronické peniaze, dôkazy s nulovými znalosťami).

Rada guvernérov Európskej centrálnej banky v tomto štádiu výskumnej fázy schválila koncepčné možnosti ochrany súkromia a údajov na základe povahy validácie transakcií a typu používania (online alebo offline) digitálneho eura, čo sa odráža v dokumentoch, ktoré ECB predložila na konzultáciu so zainteresovanými stranami⁴ a ktoré boli schválené v *správe ECB o pokroku vo výskumnej fáze digitálneho eura*, ktorá bola nedávno uverejnená⁵.

Vyhnuť sa systematickej validácii a sledovaniu transakcií

EDPB poznamenáva, že „základným scenárom“ zvoleným ECB by bolo vytvorenie formy digitálneho eura dostupného online a validácia transakcií treťou stranou⁵. Takáto koncepčná možnosť by znamenala úplnú transparentnosť v prípade určitých osobných údajov (vrátane údajov o transakciách) voči tretej strane na účely boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu. Zavedenie offline modality, v rámci ktorej sa súkromné transakcie a držba vzťahujú na bezkontaktné platby nižšej hodnoty, a prístupu týkajúceho sa „selektívneho súkromia“⁵ v prípade online modality, v rámci ktorej sa kontroly v oblasti boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu vzťahujú len na transakcie s vysokou hodnotou, sa opisuje ako zavedenie „nad rámec základného scenára“ a vyžaduje si ďalší výskum.

S cieľom splniť ciele politiky zakotvené v článkoch 7 a 8 Charty základných práv EÚ a vysokú úroveň ochrany súkromia, ktorú môže ponúknuť len verejný sektor, nemusí byť vždy vhodné naplánovať validáciu transakcií treťou stranou. Spravidla by sa regulačné kontroly mali v prípade potreby vykonávať *ex post* a cielene vzhľadom na existenciu konkrétneho rizika v oblasti boja proti praniu

⁴https://www.ecb.europa.eu/paym/digital_euro/investigation/governance/shared/files/ecb.degov220504_fou_nddesignoptions.en.pdf?6350327ade6044017df4df0a8812b7dc.

⁵https://www.ecb.europa.eu/paym/digital_euro/investigation/profuse/shared/files/dedocs/ecb.dedocs220929.en.pdf; strany 5 až 8.

špinavých peňazí a financovaniu terorizmu. Validácia všetkých transakcií (každej jednej transakcie) v digitálnych eurách nemusí byť v súlade so zásadami nevyhnutnosti a proporcionality v oblasti ochrany údajov, ako ich vykladá judikatúra Súdneho dvora Európskej únie⁶.

Hranica súkromia offline aj online

V tejto súvislosti EDPB navrhuje, aby sa v základnom scenári pre offline aj online modalitu zaviedla „hranica súkromia“ vyjadrená ako hodnota transakcie, v rámci ktorej nemôže dôjsť k sledovaniu transakcií, čím sa zabezpečí dôvera občanov v súkromie, pokiaľ ide o každodenné platby v digitálnych eurách, a zohľadní sa ich nízky rizikový charakter v súvislosti s bojom proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu. Toto chýbajúce sledovanie znamená, že na transakcie s nízkou hodnotou sa nevzťahujú kontroly a nie sú zaznamenané v účtoch sprostredkovateľa [intermediary].

EDPB okrem toho odporúča, aby sa digitálne euro na rozdiel od modelu založeného na účte vytvorilo čo najviac podľa vzoru partnerskej modality, pričom by bolo k dispozícii offline aj online. Ak by bol účet potrebný na fungovanie digitálneho eura, EDPB by odporučil preskúmať, či a akým spôsobom by sa jeho fungovaním mohli znížiť prepojenia s bankovými alebo elektronickými peňažnými účtami na čas, keď používatelia vykonajú výber zo svojej peňaženky na digitálne eurá alebo si ju doplnia, ako je to v súčasnosti v prípade bankomatov⁷.

Potreba osobitného regulačného rámca

EDPB ďalej odporúča vypracovať osobitný právny rámec pre digitálne euro, v ktorom by sa mali osobitne riešiť aspekty ochrany údajov a boja proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu, ako aj rozvíjanie ďalších právnych otázok. Zdá sa, že súčasný právny rámec pre elektronické platby⁸ nie je vhodný pre nástroj, akým je digitálne euro, ktorého charakteristiky sa líšia od iných v súčasnosti existujúcich prostriedkov elektronických platieb, a to z hľadiska cieľov politiky a úrovne dôvery potrebnej na splnenie očakávaní verejnosti. EDPB odporúča, aby bol tento osobitný právny rámec súčasťou „základného scenára“, ktorý plánujú inštitúcie EÚ.

EDPB preto víta zámer Komisie navrhnuť takýto právny rámec v roku 2023. Je pripravený poskytnúť Komisii a následne spoluzákonomdarcom príslušné usmernenia s cieľom zabezpečiť, aby sa dosiahla správna rovnováha medzi ochranou údajov a inými cieľmi, ako je boj proti praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu, pričom sa zohľadnia všetky príslušné ciele v oblasti zavedenia digitálneho eura. Toto usmernenie by mohlo vychádzať z tohto vyhlásenia, prípadne z neformálnych zasadnutí a zo spoločného stanoviska EDPB/EDPS k návrhu legislatívneho nástroja Komisie.

Pokiaľ ide o riadne predbežné posúdenie rizík pre práva a slobody dotknutých osôb, EDPB pripomína, že posúdenie vplyvu na ochranu údajov bude potrebné v súlade so súčasnými nariadeniami o ochrane údajov. EDPB takisto odporúča, aby sa posúdenia rizík v oblasti ochrany súkromia a boja proti praniu

⁶ Pozri najmä: La Quadrature du Net a i. (vec C-511/18, rozsudok vydaný 6. októbra 2020), ECLI:EU:C:2020:791; Tele2 Sverige AB (vec C-203/15, rozsudok vydaný 21. decembra 2016), ECLI:EU:C:2016:970; Ministerio Fiscal (vec C-207/16, rozsudok vydaný 2. októbra 2018), ECLI:EU:C:2018:788.

⁷ Bankomaty alebo podobné zariadenia používané na výber hotovosti.

⁸ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2009/110/ES zo 16. septembra 2009 o začatí a vykonávaní činností a dohľade nad obozretným podnikaním inštitúcií elektronického peňažníctva a smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/2366 z novembra 2015 o platobných službách na vnútornom trhu.

špinavých peňazí a financovaniu terorizmu vykonávali spoločne s cieľom komplexne posúdiť a zmierniť obe riziká, ktoré nejakým spôsobom navzájom súvisia, pred navrhnutím konkrétnych koncepčných možností.

Podporovať demokratickú verejnú diskusiu

EDPB napokon vyzýva ECB a Komisiu, aby zintenzívnili verejnú diskusiu o ochrane osobných údajov v rámci digitálnych platieb. Podľa názoru EDPB by ECB a Komisia mohli využívať výhody vyplývajúce z dodatočných externých vstupov občianskej spoločnosti a akademickej obce o spôsobe, akým by projekt digitálneho eura mohol v praxi spĺňať najprísnejšie normy v oblasti ochrany súkromia a údajov.

EDPB víta doterajšie plodné výmeny s operačným tímom ECB pre digitálne euro a je pripravený poskytnúť ECB ďalšie poradenstvo počas toho, ako prieskumná fáza pokračuje, a to pokiaľ ide o prehodnotenie a rozvinutie plánovaných koncepčných možností, čo je kľúčový príspevok k úspechu projektu digitálneho eura, v rámci ktorého sa rešpektujú základné práva jednotlivcov na ochranu údajov.

Pokiaľ ide o prípad použitia v elektronickom obchode týkajúci sa zavedenia prototypov⁹, EDPB odporúča zabezpečiť, aby bol návrh v plnom súlade s rozsudkom vo veci Schrems II a s inými uplatniteľnými pravidlami ochrany údajov.

Za Európsky výbor pre ochranu údajov

predsedníčka

(Andrea Jelinek)

⁹ <https://www.ecb.europa.eu/paym/intro/news/html/ecb.mipnews220916.en.html>.